
TIETEELLINEN ELÄMÄ

Frankfurtin kaupungin päätös myöntää tänä vuonna kuuluisa Adorno-palkinto Judith Butlerille on nostattanut vastalauseiden myrskyn monissa juutalaisjärjestöissä: muun muassa Saksan juutalaisten keskusneuvosto on julistanut Butlerin olevan antisemiitti ja vastustanut siksi palkinnon myöntämistä hänelle. *Frankfurter Rundschau* 11.9.2012 ja *Emma – das politische Magazin von Frauen* 12.9.2012 raportoivat, että noin 120 ihmistä osoitti mieltään Butlerin palkintoa vastaan samaan aikaan kuin hän piti kiitospuhettaan Frankfurtin Paulskirchessä (ja 15 ihmistä osoitti mieltään Butlerin puolesta toisella reunalla toria). Mistä on kyse?

Frankfurtin kaupunki on myöntänyt Adorno-palkinnon joka kolmas vuosi vuodesta 1977 alkaen ”erinomaisista suorituksista filosofian, musiikin, teatterin tai elokuvan alalla”. Palkinto on myönnetty muun muassa Jürgen Habermasille, Jacques Derridalle ja Zygmunt Baumanille, ja gender- ja queer-teoreetikko Butler on ensimmäinen nainen jolle se suodaan. Näyttäisi myös selvältä, että *Hankalan sukupuolen* kirjoittaja on palkintonsa ansainnut. Jo hänen kuuluisalla sex-gender-erottelun kritiikillään ja performatiivisen sukupuoli-identiteetin teoriallaan on ollut valtava vaikutus pitkälti yli hänen oman alansa. Myöhemmissä teoksissaan hän on pohtinut esimerkiksi sitä, miten seksismiä, homofobiaa, rasismia ja vihapuhetta vastaan voisi taistella toisin kuin valtiollisen sensuurin kautta – tekemällä vihapuheakteista julkisia tekoja ja luomalla julkista tilaa myös loukattujen puheelle niin, että massan hiljaisesta hyväksynnästä tulisi vaikeampaa. 2000-luvulla Butler on kirjoittanut käynnissä olevista sodista ja kidutuksesta myös Afganistanissa, Abu Ghraibissa ja Guantanamossa.

Butler on myös tunnettu Israelin miehityspolitiikkaa kritisovien edistysellisten juutalaisjärjestöjen aktiivisena puolestapuhujana, ja hän on viime vuosina esiintynyt yhä ahkerammin palestiinalaisten oikeuksia esiin nostavissa yhteyksissä. Samalla lailla kuin Butler on vastustanut sukupuolen palauttamista ”luonnolliseen” perustaansa, hän on vastustanut myös politiikan palauttamista annettuihin identiteetteihin, eikä hän siis itse amerikanjuutalaisena pidä Israelin valtion tukemista kaikissa olosuhteissa velvollisuutenaan, päinvastoin. Juuri tämä on nyt nostattanut sionistiset järjestöt raivoon. Selitykseksi on nostettu esiin esimerkiksi se, että kritisoidessaan Israelin valtion tapaa kohdella palestiinalaisia Butler on jossakin opetustilanteessa lukenut Hisbollahin ja Hamasin osaksi progressiivista globaalia vasemmistoa tai että hän on puolustanut israelilaisten yliopistojen boikottia kunnes tilanne rauhoittuu (laajemmin *Die Zeit* 6.9.2012 ja *Frankfurter Rundschau* 11.9.2012). Kokonaan huomaamatta on tietysti jäänyt asian ydin, nimittäin se, että Butler pasifistina on ennen kaikkea puolustanut sekä israelilaisia että palestiinalaisia (naisten) rauhanliikkeitä, ja varsinkin näiden yhteistyötä. Tällaisten (kontekstistaan irrotettujen) Israel-kriittisten ajatusten takia ilmoitukseen Adorno-palkinnon myöntämisestä Butlerille reagoitiin välittömästi *Jerusalem Postissa* (26.8.2012), joka suurella voluumilla julisti juutalaisen Butlerin Hizbollahin ja Hamasin ymmärtäjäksi ja tämän vuoksi antisemiitiksi.

Butlerin *Jerusalem Postille* lähettämä vastaus oli luettavissa jo seuraavana päivänä (27.8.2012) *Mondoweiss*-nettisivustolla (<http://mondoweiss.net/2012/08/judith-butler-responds-to-attack-i-affirm-a-judaism->

that-is-not-associated-with-state-violence.html) ja on mielenkiintoista luettavaa. Butler pohtii siinä velvollisuudentunnettaan vääryyksiin puuttumiseen saamansa juutalaisen kasvatuksen perusteella ja korostaa – kuten hän on tehnyt paljon aikaisemminkin – ettei juutalaisena oleminen merkitse kaikkien Israelin tekojen automaattista puolustamista ja ettei Israelin väkivallan kritisoiminen ole samaa kuin antisemitismi.

Butler kehitti samaa teemaa filosofisemmin myös puheessaan Adorno-palkinnon-jakotilaisuudessa. Hän otti lähtökohdakseen Adornon kysymyksen ”voiko hyvää elämää elää huonoissa olosuhteissa” (”Kann man ein gutes Leben im schlechten führen?”). Hän pohti ensin varsin käytännöllisellä tasolla, miten elää oikein maailmassa, jossa on niin paljon ”ihmisiä, joita kukaan ei sure” (*die Unbeträuerbaren*) – köyhiä, asunnottomia, paperittomia, pakolaisia. Hän tarkasteli sitten teoreettisemmin, millaista tilaa erilaiset biovaltakonstellatit jättävät yksilölliselle vastarinnalle ja venytti lopulta Adornon alkuperäisen ajatuksen ääri rajoilleen esittämällä, että vastarinta kuuluu hyvään elämään siitäkin huolimatta, ettei se voi eikä sen pidä nousta vallaksi vallan paikalle. (Ks. <http://www.fr-online.de/kultur/judith-butler-dankesrede-kann-man-ein-gutes-%20leben-im-schlechten-fuehren-,1472786,17255122.html>)

Näin syntyneessä ”debatissa” on tietysti oltu monta mieltä siitä, miten vasemmistolaisuus pitäisi määritellä, mutta tämä ei ole asian ydin. Olennaista on se, että poliittisen erimielisyyden ilmaisu on tässä muuttunut kantaaottavan ihmisen moraalisen ja intellektuaalisen laadun kaikinpuoliseksi kyseenalaistamiseksi. Sanalla antisemiitti ei näin ole enää mitään muuta sisältöä kuin yhden keskustelun osapuolen hyljentyminen.

Samantapaiset antisemitismisytykset ovat muuten olleen viime aikoina yleisiä myös Ranskassa, jossa ne ovat kohdistuneet esimerkiksi ehdottoman moraaliseen Stéphane Hesseliin, koska kuuluisassa pamfletissaan *Vastarintaan!* hän suree palestiinalaisten kohtaloa, ja poliittisesti värikkäämpään Alain Badiouhun, joka on pohtinut ilmiötä kirjassaan *Circonstances 3. Portées du mot "juif"* ja hyökännyt sitä vastaan Eric Hazanin kanssa kirjoittamassaan pamfletissa *L'antisémitisme partout – aujourd'hui en France*. Lähi-idän kriisi on tosiaan yhä kaikkialla.

Mitä Butleriin tulee, on mielenkiintoista, että hän on nyt sekä katolisen kirkon että kansainvälisten juutalaisjärjestöjen mustalla listalla. Aiemminhan hänet on nimeltä mainittu Paa- vin puheessa (2008) kristillistä perheajattelua murtavan gender-teorian pahiksena. Odotamme vielä protestanttisen kirkon kannanottoa Butleriin?